

Fredrikke

Organ for FoU-publikasjoner - Høgskolen i Nesna

Sammen om formidling

– Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna
fellesarrangementer under Forskningsdagene
2007, Mo i Rana

Redaktører

Kerstin Ander-Trønsdal (HBO)

Grethe Dillern (HBO)

Kirsten Jessen Frøysa (HBO)

Peter Östbergh (HiNe)

Per-Arne Godejord (HiNe)

Pris kr. 76

ISBN 978-82-7569-170-3

ISSN 1503-5980

2008, nr. 1

Om Fredrikke Tønder Olsen (1856-1931)

Fredrikke Tønder Olsen ble født på handelsstedet Kopardal, beliggende i nåværende Dønna kommune. Det berettes at Fredrikke tidlig viste sin begavelse gjennom stor interesse for tegning, malerkunst og litteratur. Hva angår det siste leste hun allerede som ung jente "Amtmannens døtre".

Kildene forteller at Fredrikke levde et fascinerende og spennende liv til tross for sine handikap som svaksynt og tunghørt. Hun måtte avbryte sin karriere som gravørlærling fordi synet sviktet. Fredrikke hadde som motto: "Er du halt, er du lam, har du vilje kjem du fram." Fredrikke Tønder Olsen skaffet seg agentur som forsikringsagent, og var faktisk den første nordiske, kvinnelige forsikringsagent. Fredrikke ble kjent som en dyktig agent som gjorde et utmerket arbeid, men etter 7 år måtte hun slutte siden synet sviktet helt.

Fredrikke oppdaget fort behovet for visergutter, og startet Norges første viserguttbyrå. Hun var kjent som en dyktig og framtidsrettet bedriftsleder, der hun viste stor omsorg for sine ansatte. Blant annet innførte hun som den første bedrift i Norge vinterferie for sine ansatte.

Samtidig var hun ei aktiv kvinnesakskvinne. Hun stilte gratis leseværelse for kvinner, inspirerte dem til utdanning og hjalp dem med litteratur. Blant hennes andre meritter i kvinnesaken kan nevnes at hun opprettet et legat på kr. 30 000,- for kvinner; var æresmedlem i kvinnesaksforeningen i mange år; var med på å starte kvinnesaksbladet "Norges kvinder" som hun senere regelmessig støttet økonomisk.

Etter sin død ble hun hedret av Norges fremste kvinnesakskvinner. Blant annet er det reist en bauta over henne på Vår Frelses Gravlund i Oslo. Fredrikke Tønder Olsen regnes som ei særpreget og aktiv kvinne, viljesterk, målbevisst, opptatt av rettferdighet og likhet mellom kjønnene.

Svein Laumann

Innhold

FORORD.....	5
Morten Lines: <i>Online booking – et nettbasert bookingsyste</i>	7
Marion Elvebakk, Camilla W. Halmøy og Håvard Andreassen: <i>Avdelingsledere og holdningsskapende arbeid i sykehjem</i>	11
Hanne Elin Pedersen: <i>Fødselsdepresjon</i>	23
Siri Jakobsen og Siv Svartisdal: <i>Næringsutvikling i et ressursperspektiv</i>	29
Vedlegg: <i>Program for Forskningsdagene 2007</i>	35

FORORD

Forskningsdagene 2007 i Rana er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Bodø, studiested Rana og Høgskolen i Nesna, studiested Rana.

Årets arrangementskomitè har bestått av representanter fra HBO og HiNe.

På bakgrunn av en henvendelse fra HBO, studiested Bodø med ønske om å avholde et arrangement i Rana, ble det bestemt at aktivitetene under forskningsdagene skulle strekke seg over to dager; onsdag 26.09.07. og torsdag 27.09.07.

Årets program;

Onsdag 26.09.07

Tverrfaglig seminar. Tema: Forbruk og livskvalitet i sammenheng. I regi av HBO, Bodø.

Torsdag 27.09.07

Fremlegg av prosjektoppgaver/bacheloroppgaver

Studentaktiviteter i Meyer-senteret.

Vår hovedkonklusjon er at Forskningsdagene 2007 ble meget vellykket, og deltakelsen ved forskningsdagene har aldri vært så stor her i Rana. Samarbeidet mellom HBO og HiNe har vært meget spennende. I Rana er høgskolemiljøet lite, så et slikt samarbeid mener vi er viktig for studiestedet. Vi har trukket veksler på hverandres ressurser og erfaringer og mener dette har bidratt til at forskningsdagene 2007 ble såpass vellykket.

En av årets målsettinger var å involvere studentene mer i forskningsdagene. Vi så på det som en mulighet for studentene til å ta del av andres forskning og å bli inspirert til egen forskning.

Dette er blitt gjort gjennom studentenes deltakelse på tverrfaglig seminar, fremlegg og gjennom denne presentasjon.

I denne rapport presenteres en kort versjon av studentenes fremlegg ved forskningsdagene 2007.

Komiteen ønsker å benytte anledningen til å takke studentene for deres engasjement under årets forskningsdager.

Mo i Rana 06.12.07

Arrangementskomitèen;

Per Arne Godejord (HiNe) Peter Östbergh (HiNe) Grethe Dillern (HBO)

Kerstin Ander-Trønsdal (HBO) Kirsten Jessen Frøysa (HBO)

Online booking – et nettbasert bookingsystem

Av: Morten Lines, Bachelorstudiet i Informatikk, Høgskolen i Nesna, Studiested Rana

Forord

I fjor utviklet vi som nå går tredje året Informatikk, Roy Nilsen, Christer Hansen og undertegnede, Morten Lines, en prototype på et nettbasert bookingsystem for svenske Hotell Granen. Arbeidet gikk over fem måneder og resulterte i en prototype som vi har valgt å videreutvikle til et ferdig system i år. I denne artikkelen kan du lese om hvordan vi gikk fram under utviklingen av systemet, hvilken arbeidsmetode vi fulgte og til slutt få et lite hint på hva vi har tenkt å gjøre videre. God fornøyelse!

Bakgrunn

Det var på våren like før vi var ferdige med første året til Bachelor i Informatikk, at Geir Borkvik og Peter Östbergh gav oss valget mellom to prosjekter som oppgave for det kommende året. Geir foreslo å utvikle et nettsted for FNs verdensarvprosjekt på Vega, med informasjon om det unike samspillet mellom mennesker og fugler, samt direkte overføring via webkamera fra fuglenes hekkesteder. Peter derimot, ville ha oss til å utvikle et nettbasert bookingsystem for et lite hotell i Sverige.

Vi valgte sistnevnte. Dette fordi det krevde at vi tok i bruk alt vi hadde lært på det tidspunktet. Med Vega-prosjektet kunne vi klare oss med et HTML-skrevet nettsted – et nettsted som består av statiske elementer, altså tekst og bilder som er avhengige av kontroll fra brukeren for å oppdatere seg.

Dessuten var selve utfordringen her utenfor vårt fagområde: det å få satt opp Internettforbindelse til hekkplassene, få opp et webkamera som skulle tåle vær og vind, og kanskje sette opp solcellepaneler for å forsyne kameraet med strøm. På Informatikkutdanningen spesialiserer vi oss på *software engineering*, dvs. vi er opptatte av å lage gode programvareløsninger med tilhørende dokumentasjon. Nettverk og vedlikehold av maskinvare overlater vi til gjengen på utdanninga for Informasjonssystemer.

Turen til Sverige

Etter en lang sommerferie var vi redusert fra fem elever til tre. Martin dro til NTNU i Trondheim for å fortsette med studiene der, og Børge fikk et jobbtilbud han ikke kunne si nei til. Dermed var det Roy, Christer og meg igjen. Med mindre arbeidskraft enn planlagt valgte vi uansett i september å ta oss en tur til Sverige sammen med Peter for å møte kundene våre. I Kittelfjäll møtte vi Micke og Pernilla, som til daglig driver Hotell Granen. Vi ble møtt med stor gjestfrihet, og første kvelden gikk til å bli kjent med dem og bedriften. Dette innebar en god middag, øldriking og poker, og en tur i Hotell Granens badstue. Etter en god natts søvn var vi klare til å begynne med arbeidet. Vi hadde blitt pålagt av skolen å følge en arbeidsmetode som kalles *Rational Unified Process*, eller som vi foretrekker å kalle den: RUP. Metoden er delt opp i arbeidsaktiviteter, bl.a. kravinnsamling, analyse og design, implementasjon, og testing. Videre baserer metoden seg på såkalt iterativ utvikling, dvs. at arbeidsaktivitetene repeteres gjennom iterasjoner for å få med ting en kanskje ikke tenkte på tidligere, eller fordi ting har endret seg underveis. Her har *RUP* fire faser: innledende, utdypende, konstruksjon og overføring. For hver av disse fasene er arbeidsmetodene prioritert forskjellig. Innledende fase fokuserer eksempelvis mest på kravinnsamlingen, som vil si at kunden bestemmer hva systemet skal inneholde og hva en skal kunne gjøre med systemet.

Konstruksjonsfasen derimot, konsentreres rundt selve implementasjonen og testingen av systemet. Micke og Pernilla hadde mange krav de stilte for at de skulle kunne slippe bøkene og gå over til å bruke datamaskiner til driften av hotellet. Et av dem var en oversiktlig ukekalender, som måtte være synlig overalt, slik at de kunne holde styr på hva som var ledig til enhver tid. Her var det viktig å se på hvordan deres daværende kalender så ut, for å kunne implementere en som var så lik som mulig. Et annet krav var at systemet måtte være brukervennlig, slik at en ikke måtte ha utdanning innen data for å bruke det - det måtte kunne forsvares å bruke et datasystem framfor systemet de brukte på det tidspunktet!

Under kravinnsamlinga var det spesielt viktig for oss å få opprettet en felles forståelse for diagrammer og modeller mellom kunden og oss. Dette fordi avstanden mellom partene var stor, og det ble viktig å kunne kommunisere gjennom disse modellene for å vise hvordan vi så for oss at ting skulle implementeres.

Utviklingen av en prototype

Vel hjemme igjen satte vi oss ned for å snakke om kravene vi hadde fått, og hvordan de kunne implementeres. Denne arbeidsaktiviteten kalles analyse og design og er svært viktig i *RUP*! Den forutsetter at kravinnsamlinga er god, siden arbeidet baseres på den. Hvis kravene fra kunden tolkes feil, vil også implementasjonen bli feil. Utfordringa her var å lage en fleksibel arkitektur og grunnmur, slik at systemet skulle ha en framtid i andre bedrifter også, samtidig som vi måtte møte kraven fra Hotell Granen.

Arkitekturen vi valgte var en tynn klient-tjener løsning. Dette vil si at det eneste kravet for å bruke systemet er en datamaskin med en nettleser og tilgang til Internett.

All prosessering gjøres på tjeneren, som består av en webtjener for å håndtere Internett-trafikk, en *PHP-Interpreter* som håndterer all programlogikk, og en *MySQL-database* for å ta vare på data om kunder, bookinger, så vel som leieobjekter og statistikk.

Med implementasjonsaktiviteten begynte arbeidet med programmeringen. Et arbeid som skulle vise seg å inneholde over 15'000 linjer med kildekode da vi nådde prosjektets slutt. Så var det testing av systemet for å se at det fungerte som det skulle. Men var vi ferdige etter dette? Neida, bare med den innledende fasen. Nå var det på tide å begynne på nytt igjen, med den utdypende fasen, som i tillegg skulle kjøres to ganger!

En måned fløy av gårde og plutselig var vi i november, klar til å begynne på konstruksjonsfasen med dens tre iterasjoner. Etter å ha kjørt gjennom en av dem fikk vi i desember besøk fra Sverige. Micke og Pernilla var i Mo i Rana for å prøve ut prototypen. Etter en kort presentasjon av systemets arkitektur lot vi dem prøve seg med hver sin maskin, og tilbakemeldingene var over alle forventninger! Kalenderen, den mest kritiske funksjonen, var akkurat slik de ønsket den, og bookingtransaksjoner gikk smertefritt. Brukervennligheten var de også veldig fornøyde med.

Nye krav og endringer ble likevel foreslått, siden enkelte funksjoner viste seg og ikke å være så gode som først antatt. Dette er helt vanlig, og er en av de viktigste grunnene til at *RUP* er iterativ - en får flere forsøk på å få ting rett.

Etter julefeiringen ble den siste iterasjonen av konstruksjonsfasen gjennomført. Vi sto da igjen med bare to iterasjoner, selve overføringsfasen. Naturlig nok var vi veldig spente på hvordan det skulle bli å få prototypen ferdig. Peter ordnet etter hvert med en tjener i Sverige, og vi jobbet den siste måneden med å luke ut feil, og med å tilpasse systemet for den nye tjeneren. I begynnelsen av februar tok Hotell Granen prototypen i bruk, og første runde for prosjektet var ferdig.

Veien videre

Vi har i år valgt, som bachelor oppgave, å videreutvikle prototypen vi laget i fjor til et ferdig system som skal ut for salg. Vi har også opprettet en studentbedrift, Online Booking SB, hvis virksomhet blir å promotere produktet. Vi har i år nye kunder, og kommer til å arbeide hardt sammen med dem for å utvikle et kvalitetsprodukt. Etter hvert vil vi få opp et nettsted med en gratis demo av systemet, så følg med på: www.onlinebooking.as, og vær ikke redd for å ta kontakt for mer informasjon om systemet!

Avdelingsledere og holdningsskapende arbeid i sykehjem

Av Marion Elvebakk, Camilla W. Halmøy og Håvard Andreassen. Bachelor i sykepleie, Høgskolen i Bodø, studiested Rana

Innledning

Tema i Bacheloroppgaven er bevisstgjøring blant personalet på sykehjem. Videre har vi begrenset temaet til å omhandle hvordan bevisstgjøring av personalet i forhold til individrettet sykepleie kan gjøre at fokus i avdelingen er på individet og ikke på andre områder som rutiner og daglige gjøremål knyttet til drift. I oppgaven kan begrepet faglig ledelse tolkes synonymt med avdelingssykepleier/avdelingsleder. Vi har valgt å bruke faglig ledelse, da vi mener at en leder med fokus på fag, og faglig ansvar, er en forutsetning for at bevisstgjøring av de i forhold til individrettet sykepleie skal la seg gjøre. Oppgaven vil derfor ta utgangspunkt i avdelingsledernivå, da fordi faglig utvikling og kvalitet er et lederansvar. Målet i oppgaven vil være å drøfte rundt hvordan bevisstgjørende arbeid kan bidra til en mer individrettet sykepleie.

Problemformuleringen vil således være:

”Hvordan kan en avdelingssykepleier skape bevisstgjøring omkring individrettet sykepleie hos personalet på sykehjemsavdelingen?”

Hensikten med å skape bevisstgjøring hos personalet er å oppnå større grad av individrettet sykepleie, dette på bakgrunn av forskning på området. Berit Foss (2002) har gjort en kvalitativ studie av sykepleieres oppfatning av balanse mellom avhengighet og uavhengighet. Hun underbygger denne påstanden da hun skriver at pasienter i sykehjem i mange tilfeller fratras retten til autonomi.

Det finnes mange måter å beskrive ledelse på. Vi har valgt å bruke Høst (2005) sin definisjon av hva ledelse er, da vi mener hans beskrivelser faller sammen med vårt eget syn på ledelse.

Han sier ”*Lederskap er den prosess hvorved en person (eller et lederteam) gjennom overtalelse eller ved eget eksempel beveger en gruppe til å forfølge lederens mål eller mål som lederen og gruppen har felles*” (s.57).

For at sykepleiere skal se misjonen med refleksjon og forstå hvor viktig det er å være seg bevisst, må de ha kunnskap om dette. Vi mener at når sykepleieren ikke selv lengre er bevisst egen handling og person er det lederens ansvar å skape bevissthet rundt sentrale temaer og problemstillinger. Vår definisjon av bevisstgjøring blir da følgende: ”Bevissthet hos sykepleieren handler om evnen til å se egen atferd og fremferd fra forskjellige sider.

Sykepleieren må kunne reflektere over hvordan hennes person påvirker pasienten og miljøet rundt pasienten, og gjennom dette bruke denne kunnskapen til å påvirke seg selv i møte med pasienten og pasientens omgivelser”.

Individrettet sykepleie, sett fra vår side, er når hovedfokus er på individet og individets grunnleggende behov både av fysisk, psykisk, sosial og åndelig art. Der enkeltmenneskets behov i det daglige står i fokus, og sykepleien dreier seg rundt dette. Der rutiner og daglige gjøremål kommer sekundert. Med individrettet sykepleie mener vi også respekt for det enkelte menneskets ønsker og behov som måtte komme til uttrykk.

Metode

Informantene våre er strategisk utvalgte avdelingsledere i sykehjem. Med strategisk utvalgte, mener vi at vi har intervjuet bestemte avdelingsledere som vi mener har noe å bidra med til vår problemstilling, eller har noe å fortelle om det fenomenet vi er ute etter (Dalland 2007). Kriteriene vi la til grunn for utvelgelsen var; at lederen har lang fartstid som avdelingsleder, har personalansvar og erfaring med området. Vi har intervjuet to avdelingsledere som tilfredsstillende disse kriteriene.

Informantene ble i forkant av intervjuet kontaktet per telefon og ble spurt om de kunne tenke seg å delta på et intervju. De sa seg begge villige til å delta og det ble avtalt dato og tid for intervjuene. Hensikten med intervjuet, samt informasjon om bruk av diktafon ble gitt i forkant. Videre ble det laget en intervjuguide. Denne har vi brukt som et redskap for å oppnå struktur i intervjuene.

Under selve gjennomføringen ble intervjuguiden tatt i bruk. Dette gav oss mulighet til i noen grad å styre samtalen, men samtidig legge til rette for at informanten kunne svare nokså fritt. Informanten fikk tenke seg godt om før hun svarte på hvert enkelt spørsmål. Det ble også gitt rom for at informanten kunne tilføye kommentarer eller informasjon som hun mente kunne bidra til oppgaven, uten å bli avbrutt. Intervjuet ble gjennomført på eget kontor hvor det var liten grad av forstyrrende elementer som telefoner, gjennomfart og lignende.

Vi lyttet til tapen og skrev ned det som hadde med tema å gjøre. Vi laget oss en detaljert innholdsfortegnelse hvor tema og tidspunkt ble knyttet sammen. Dette slik at vi kunne finne igjen de stedene hvor informantene snakket om de forskjellige temaene, og sammenligne resultatene.

Funn og diskusjon

På bakgrunn av egen erfaring og funn i intervjuene vil vi si at faglig fokus i avdelingen og en felles målsetting er forutsetninger for å oppnå individrettet sykepleie. Avdelingslederne bruker flere metoder for å oppnå og sikre dette.

Faglig kompetanse er en nødvendighet for å kunne se pasientens behov. Vi har gjennom de siste tre årene opplevd en utvikling i kvaliteten på pleien vi gir i takt med graden av vår faglige kunnskap. Vi opplever at vi gjennom utdanningen gradvis har fått en økt forståelse for hvor viktig det er å se andre menneskers situasjon og behov, og regulere vår egen atferd etter dette. Vi mener på bakgrunn av dette at det bør bestrebes et godt faglig nivå i avdelingen. Avdelingslederen bør gå frem systematisk for å legge til rette for kunnskapsutvikling. Dette kan forstås slik at man er avhengig av å ha en viss fagkunnskap for å se individet som en helhet og ut fra dette gi helhetlig pleie og omsorg. I enkelte situasjoner vil også fagkunnskap være en forutsetning for å i det hele tatt forstå hva man observerer.

Martinsen beskriver i sin omsorgsfilosofi at for å kunne yte god omsorg til eldre, syke og funksjonshemmede må en ha en viss faglig kompetanse, kunnskap og erfaring. Hun beskriver grunnholdningen som kjennetegner omsorgen i sykepleien som engasjement, innlevelse, moralsk og faglig vurdering. Jakobsen (1999) viser også til denne tenkningen når hun beskriver at lederen bør være produktiv når det gjelder kunnskap og at man bør kartlegge kompetanse og kunnskapsbehov. Faglighet og kunnskap beskrives som en sentral del av sykepleien, og vi mener på bakgrunn av dette at faglig fokus og kompetanse er grunnpilaren

for å oppnå individrettet sykepleie. Samtidig er det viktig at man har beskrevet hva som er målet for den jobben man gjør. Da blir yrkesutøvelsen målrettet og man har mulighet til å evaluere arbeidet.

Tilstedeværelse i avdelingen

Høst (2005) beskriver som tidligere nevnt en rekke avdelingslederopp-gaver. Flere av disse opp-gavene forutsetter avdelingsleders tilstedeværelse i avdelingen og tilstedeværelse blir derfor en viktig del av avdelingsleders opp-gaver. Ut fra vår analyse av intervjuene har vi kommet frem til at informantene bruker tilstedeværelse som metode for å nå ut til, og påvirke, arbeidsgruppen, for på denne måten å bidra til at de ansatte fokuserer på å gi individrettet sykepleie.

Avdelingsleders tilstedeværelse i avdelingen har stor betydning for å oppnå individrettet sykepleie, blant annet fordi avdelingsleder kan vedlikeholde et faglig fokus ved å ta opp faglige spørsmål og legge til rette for faglige diskusjoner, når hun er tilstede. Dersom avdelingslederen hele tiden har fokus på fag selv, vil dette påvirke de ansatte i faglig retning og hun får da formidlet at det er slik hun vil ha det på avdelingen. Dersom de ansatte er kjent med et faglig fokus, og på at sykepleien skal være tilpasset hvert enkelt individ, og blir minnet på dette gjennom leders handlinger og fokus når hun er til stede, vil dette føre til individrettet sykepleie. Dette svarer med Martinsens (2003) mester/lærling – prinsipp, da hun mener at kunnskap tilegnes eleven gjennom kyndig veiledning. For at avdelingsleder skal kunne benytte seg av dette prinsippet, forutsetter det hennes tilstedeværelse. Vi opplevde det som trygt å ha en rollemodell som representerte god sykepleie, når vi startet i praksis. Vi kan tenke oss at en slik rollemodell er viktig for mange ansatte, da både faglærte og ufaglærte til tider vil ha behov for en faglig rettesnor. Jakobsen (1999) mener at en som rollemodell kan formidle hva som er, og ikke er, legitimt å gjøre. Lederen må bekrefte og gi ros når de ansatte tenker og handler faglig korrekt, og utfører pleie og omsorg med bakgrunn i god yrkesetikk. Dette underbygger også Høst (2005) når han beskriver at den verdiorienterte informasjonen sier noe om hvordan man ønsker at noe skal være.

Yrkesetiske retningslinjer sier om dette at sykepleieren skal være bevisst personlig styrke og begrensning, og på bakgrunn av dette, søke hjelp i vanskelige situasjoner. En forutsetning vil da være avdelingsleders tilgjengelighet, og at det er lagt til rette for at arbeidsgruppen,

uproblematisk kan søke denne hjelpen. Samtidig anser vi det som lettere å oppnå et samarbeid med sine ansatte rundt slike utfordringer, dersom de er vant til å omgås med sin leder.

Avdelingsleders tilstedeværelse kan også være positiv i forhold til det å gjøre vurderinger av kvaliteten på pleien som blir gitt, da hun gjennom sin tilstedeværelse får kjennskap til avdelingen. Da kan hun også få et innblikk i hvordan en kan forbedre pleien, i tilfeller der den er mangelfull. Videre er det en fordel at lederen kjenner pasientene for å kunne legge til rette for at avdelingen skal være så tilpasset pasientenes ønsker og behov som mulig. Vi mener at dette også øker muligheten for god oppnåelse av individrettet sykepleie.

Tilstedeværelse ved rapporter er viktig fordi det i rapportssammenheng diskuteres rundt pasientenes situasjoner. Når avdelingslederen er til stede ved rapporter kan hun påvirke arbeidsgruppen til å tenke fag og til å bli mer selvreflekterte. Hun kan også styre diskusjonen dersom den skulle skli ut og bli ikke-faglig. Den ene informanten beskriver at hun allikevel aldri går direkte inn og korrigerer arbeidsgruppens fokus ved å sette begrensninger, men at hun forsøker å påvirke arbeidsgruppen til å diskutere, drøfte og reflektere faglig.

Det er viktig å finne en balanse mellom å være tilstrekkelig tilstede i avdelingen, og å være for mye tilstede. Egne erfaringer og opplevelser tilsier også at avdelingsledere som distanserer seg fra sin arbeidsgruppe i mindre grad evner å influere de ansatte i den retningen som er ønskelig. På den andre siden vil en leder som er for mye tilstede kunne virke overvåkende, noe som kan gjøre at de ansatte føler at de ikke kan utøve arbeidet fritt. Ifølge Høst (2005), kan dette også gå utover de ansattes følelse av faglig autonomi. Informantene poengterer at dersom de ansatte føler at de blir fratatt sin faglige autonomi, kan dette innvirke på graden av deres utøvelse av individrettet sykepleie. Dette kan motvirkes dersom lederen er tydelig med hensyn til bakgrunnen og hensikten med sin tilstedeværelse. Behovet for autonomi er også noe Foss (2002) skriver om i sin forskningsartikkel. Da i forhold til pasienter i sykehjem, men prinsippet er likt mellom disse gruppene, så behovet for faglig autonomi kan således sammenliknes med behovet pasienter i sykehjem har for autonomi i hverdagen.

Informasjon og veiledning

En viktig metode avdelingsleder bruker for å bevisstgjøre sine ansatte er informasjon og veiledning. Vi mener at informasjon og veiledning er selvfølgelig oppgaver som tilfaller avdelingslederrollen. Dette underbygger Høst (2005) når han beskriver 31 punkter han på bakgrunn av egen og andres forskning anser som avdelingslederoppaver. Disse punktene kan også ses i likhet med funnene av intervjuene. Selv om informantene ikke alltid bruker de samme begrepene som Høst, kommer det klart frem at det handler om det samme. Høst belyser blant annet punktene; spre informasjon, samle informasjon og utvikle kompetanse og veilede, som noen av oppgavene.

Det er gjennom den daglige kommunikasjonen at informasjon spres til arbeidsgruppen, og man får tilbakemelding. Noe informantene nevnte som viktig informasjon, var institusjonenes målsetting. Dette er informasjon de anså som viktig for at arbeidsgruppen kunne jobbe samlet mot felles mål og verdier. For at lederen skal kunne påvirke en gruppe mennesker, sin arbeidsgruppe, til å nå mål lederen og gruppen har felles, må målet være kjent.

Deltakerne i Foss' (2002) forskningsartikkel peker på at felles målsetting også er et behov sett fra de ansattes side. De mener at samkjøring av arbeidet er viktig for at resultatet av arbeidet skal bli det beste for pasienten.

Av egen erfaring opplever vi at en felles målsetting ved avdelingen, er viktig for at arbeidsgruppen skal jobbe samlet. Yrkesetiske retningslinjer sier også at sykepleieren skal bidra til å utforme forsvarlig målsetting for virksomheten (Norsk Sykepleierforbund 2001). En av informantene beskriver at hun i samarbeid med arbeidsgruppen nedfelte en skriftlig målsetting som det var felles enighet om. Hun fortalte at dette var en bevisst handling da hun mente at deres deltagelse i utarbeidelsen hadde stor betydning for at arbeidsgruppen skulle føle eierskap til målsettingen, og for å skape en kollektivistisk følelse rundt målsettingen. Kari Martinsen deler den kollektivistiske tanken og påpeker viktigheten av dette. Hun sier at menneskets liv er forbundet med andre menneskers liv og at mennesker følgelig er avhengige av hverandre. Informantens metode for å oppnå en kollektivistisk følelse for målsettingen, kan bidra til økt engasjement og samarbeidsvilje hos de ansatte. De ansatte i arbeidsgruppen er forbundet med hverandre og man avhenger av hverandre for at dagen skal være vellykket. Arbeidsgruppen vil trolig jobbe bedre mot målsettingen dersom de føler at den er et produkt av dem selv - noe de som ansatt har vært en del av.

Den ene informanten beskriver at hun er nøye med å presentere institusjonens målsettinger for nyansatte, for på den måten å sikre at alle jobber mot samme mål. Videre sier begge informantene at målsettingene er tilgjengelige på hver avdeling slik at arbeidsgruppen kan friske opp hukommelsen. I Yrkesetiske retningslinjer står det at sykepleieren skal sette seg inn i virksomhetens målsetting, og holde seg oppdatert om endringer i denne (Norsk Sykepleierforbud 2001). Dette vil også være en kvalitetssikring til at alle jobber mot det samme målet.

Annen skriftlig informasjon kan være skriftlige rutiner. Den ene informanten forklarte at det som det kunne være klarhet i, burde være klarhet i. Dette var for å skape tydelighet og ryddighet. Rutiner og regler som for eksempel daglige gjøremål, kan uten større problem skrives ned. Dette er vi enige i, da prosedyrer, rutiner og lignende kan være til stor hjelp i hverdagen. Foss (2002) peker på at en allikevel må vokte seg for at rutinene tar overhånd, og blir prioritert framfor pasientenes individuelle ønsker og behov.

Sidsel Tveiten (2002) definerer i sin bok, "Veiledning – mer enn ord...", veiledning som følgende: "pedagogisk og relasjonell prosess med oppdagelse, læring, vekst og utvikling som mål, og der den lærende står i fokus. Veiledningens hovedform er dialog" (s.24).

I daglig kommunikasjon med kollegaer, informerer og veileder vi hverandre uten at vi innehar en bestemt informasjonsrolle eller bruker disse begrepene. Veiledning kan også defineres som en form for undervisning, den har til hensikt å integrere kunnskap i praktiske ferdigheter og utvikle intellektuelle praktiske ferdigheter (Kristoffersen 2002). Tveiten (2002) skriver også at veiledning i funksjonsorienterte fag eller profesjoner er faglig, og refleksjon og bearbeidelse som er gjenstand for egen praksis, blir da personlig. Selv mener vi at veiledning gjennom dialog kan bidra til økt kunnskap i arbeidsgruppen. Dette har bakgrunn i at arbeidsgruppen da trolig vil tenke mer faglig hvis de regelmessig blir veiledet i jobbsammenheng og får integrert kunnskap. I Yrkesetiske retningslinjer står det at sykepleieren har et særlig ansvar for å beskrive og tydeliggjøre forsvarlig praksis, og at hun medvirker til utviklingen av faglige normer (Norsk Sykepleierforbud 2001). Avdelingssykepleier er underlagt Yrkesetiske retningslinjer gjennom sin utdanning, og dette kan derfor også regnes som hennes oppgaver.

Vi mener at informasjon er viktig for at de ansatte skal forstå hensikten og viktigheten av den jobben de gjør. Videre avhenger en av informasjon for at en skal komme gjennom dagen, da med tanke på at vi gir og mottar informasjon gjennom daglig kommunikasjon. Veiledningen

er sentral i forhold til det å kunne tenke fag. Veiledning vil i høyst sannsynlig være en veldig viktig brikke i den daglige samhandlingen mellom de ansatte og avdelingslederen, og resultatet vil etter vår mening være økt faglig fokus, som igjen vil resultere i økt oppnåelse av individrettet sykepleie til pasienter i sykehjem. Denne påstanden bygger på at økt kunnskap og faglig fokus gir gode forutsetninger for å gi helhetlig pleie og omsorg, og ut fra dette bygge under det holistiske menneskesynet.

Legge til rette for refleksjon og faglige diskusjoner

Personalmøter kan blant annet brukes til både å diskutere fag og til å reflektere sammen over aktuelle saker. Kristoffersen (2002) definerer refleksjon som *”en mental prosess, en indre aktivitet som gjerne forbindes med å tenke grundig og rolig gjennom et saksforhold uten ytre forstyrrelser”* (s.352). Refleksjon kan innebære at man tenker gjennom eller tar standpunkt til noe, samt bevisstgjør seg egne tanker og følelser om den aktuelle saken. Vi mener at avdelingslederen bør søke å påvirke til faglig refleksjon i avdelingen, da dette kan øke bevisstheten hos de ansatte. Kristoffersen (2002) skriver at refleksjon er et hjelpemiddel for å lære av egne handlinger og å være dem bevisst. I samhandling med sine ansatte vil avdelingsleder kunne påvirke de ansatte i en positiv retning, dette kan skje gjennom refleksjon og på området. Da kan avdelingslederen gå inn i en sak eller diskusjon og skape tankebevissthet hos de ansatte, samt veilede dem i neste steg i prosessen. Videre anses refleksjon også som et redskap for å omforme erfaring til læring og igjen gi økt personlig innsikt og forståelse. Dette er noe som blir sentralt i helse- og sosialtjenesten da vi jobber med mennesker og avhenger av evne til refleksjon.

Når avdelingsleder aktivt jobber mot at de ansatte skal være bevisst egne handlinger, kan dette bidra til at kvaliteten på pleien som blir utført ved avdelingen bedres fordi man lærer gjennom sin refleksjon. Dersom de ansatte ved en avdeling evner å reflektere godt, kan dette også bidra til at man får gode faglige diskusjoner rundt aktuelle tema. Faglige diskusjoner er som tidligere nevnt også et viktig virkemiddel for å oppnå progresjon i kvaliteten på pleien, og graden av individrettet sykepleie. Foss (2002) beskriver i sin studie at mangel på slike faglige vurderinger kan føre til at pasientene får lite hensiktsmessig hjelp, og dermed blir passivisert.

Det er sentralt for de ansatte at de ser viktigheten av refleksjon, samt har en forståelse av konsekvensene vedrørende mangel på individrettet sykepleie i sykehjem. En konsekvens kan

være lært hjelpeløshet hos pasientene (Foss 2002). Foss (2002) viser også til tidligere undersøkelser som har vist at depresjon kan sees i sammenheng med lært hjelpeløshet hos langtidspasienter i sykehjem og at denne pasientgruppen er svært sårbar i så henseende. Videre skal sykepleieren ifølge Yrkesetiske retningslinjer beskytte pasienten mot handlinger som er faglig uetisk og uforsvarlige (Norsk Sykepleierforbud 2001).

Konklusjon

Vi har, etter arbeidet med denne oppgaven, kommet frem til at avdelingsleder bruker mange metoder for å oppnå størst mulig grad av individrettet sykepleie i avdelingen. Vi hadde i forkant av arbeidet med oppgaven en idé om hva som skulle til for å oppnå individrettet sykepleie. Disse tankene fikk vi i stor grad bekreftelse for, da informantene anså mange av de samme metodene som viktige. Disse metodene brukes ikke alltid *direkte* i forhold til individrettet sykepleie. Metodene kan også ha som hensikt å møte *forutsetningene* for at en skal oppnå individrettet sykepleie. Faglig fokus og felles målsetting er viktige forutsetninger, og blir av våre informanter utpekt som to av de viktigste.

Foss skriver at tilnærmingen til pasientene ofte blir tilfeldig dersom pasientenes funksjonsnivå, behov og ressurser ikke blir kartlagt, og at mangel på faglig vurdering og konkrete mål kan føre til at pasientene får lite hensiktsmessig hjelp. Liknende har vi selv opplevd når vi har vært i praksis, og dette var på mange måter også bakgrunnen for at vi valgte å rette fokuset på hvordan avdelingsleder kan bidra til å forbedre pleien i sykehjem. Vi har opplevd at i avdelinger der fokuset på pasienten har vært fraværende, eller lite tydelig, har selve mentaliteten i avdelingen vært en helt annen. Dette har gitt seg uttrykk i mangel på, eller liten grad av individrettet pleie. Vi har også lagt til merke at det samme gjelder felles målsetting. Ved de avdelinger der målsettingen for avdelingen og for arbeidet som skulle utføres ved avdelingen har vært tydelig, har vi sett at personalet jobber mer målrettet mot denne, noe som har gitt seg utslag i større grad av individrettet sykepleie. Disse opplevelsene har vi også fått bekreftelse for i intervjuene som vi har gjennomført, og i litteratur og forskning.

Da vi har tatt utgangspunkt i at avdelingslederne har sykepleiefaglig bakgrunn, kan vi si at det blir deres ansvar å tilrettelegge for den sykepleien som kreves til hver enkelt pasient. De må derfor gjøre prioriteringer på pasientenes premisser, og basere dem på faglige vurderinger som har pasientenes behov i fokus. For at avdelingsleder skal være bevisst hva som kan føre til individrettet sykepleie, må hun gjøre seg kjent med ulike metoder. Vi har kommet fram til at de viktigste metodene i denne sammenheng vil være; avdelingsleders tilstedeværelse i avdelingen, informasjon og veiledning, og det at avdelingsleder legger til rette for refleksjon og faglige diskusjoner. Vi håper at denne oppgaven kan være til inspirasjon for avdelingsledere, og at den kanskje kan bidra til at de finner nyttige forslag til metoder for å oppnå økt bevisstgjøring omkring individrettet sykepleie hos de ansatte.

Litteraturliste

Andenæs, K. og Olsen, L.O. (2003). *Juss for sykepleiere. Innføring i helserett*. Oslo: Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Foss, B. (2002). *Lært hjelpeløshet hos lagtidspasienter i sykehjem – en kvalitativ studie av sykepleieres oppfattning av balanse mellom avhengighet og uavhengighet*. s. 5-21. I: Norsk Tidsskrift for sykepleieforskning nr 1, årgang 4.

Hamran, G. (1998). *Innføring i ledelse og administrasjon av sykepleie*. Oslo: Tano Aschehoug.

Høst, T. (2005). *Ledelse i helse- og sosialsektoren*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jakobsen, R. (1999). *Klar for fremtiden? – om kvalitet, endring og teamarbeid i sykepleieleidelse*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Kirkevold, M. (1992). *Sykepleieteorier. Analyse og evaluering*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Kristoffersen, N. J. (2002). *Generell sykepleie 1*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Malmedal, W. (1999). *Sykehjemmens skyggesider. Når beboere i sykehjem utsettes for krenkelser og overgrep*. Oslo: Kommuneforlaget.

Martinsen, K. (2003). *Omsorg, sykepleie og medisin. Historisk-filosofiske essays*. Otta: Engers Boktrykker.

Norsk Sykepleierforbund (2001). *Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere*.

Ohnstad, B. (1997). *Helsepersonells juridiske ansvar*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Rana Kommune - Omsorgsavdelingen (2007). *Formålsoverordnet stillingsbeskrivelse for avdelingssykepleier*. Utskrift: Omsorgsavdelingen.

Tveiten, S. (2002). *Veiledning – mer enn ord*. Bergen: Fagbokforlaget.

Internett

www.tidsskriftet.no

http://www.tidsskriftet.no/pls/lts/PA_LT.VisSeksjon?vp_SEKS_ID=1096086

www.ssb.no:

<http://www.ssb.no/histstat/tabeller/3-3-3t.txt>

<http://www.ssb.no/folkemengde/tab-2007-03-08-01.html>

Fødselsdepresjon

Av Hanne Elin Pedersen. Bachelor i sykepleie, Høgskolen i Bodø, studiested Rana.

Innledning

Før mente Hippokrates at fødselsdepresjon skyldtes brystmelk som lekket til hjernen, og ikke tidligere enn 1929 mente psykoanalytikeren Zilboorg at mødre med fødselsdepresjon var kroniske mastrubere, seksuelt frigide og potensielle homoseksuelle (Aarvig, 2003). Heldigvis vet vi bedre nå. Fødselsdepresjon begynner å bli mer vanlig og mindre stigmatisert, ved at det er blitt lagt mer fokus på lidelsen i den senere tid. Lisbeth Brudal (2000) sier at *”fødselsdepresjon er i ferd med å bli en motediagnose, en ny kvinnesykdom- en gynekolisering av kvinnen i moderne tid.”*

Det er et krav å ha skrevet en avsluttende eksamen for å bestå grunnutdanningen i sykepleien. I et av målene for oppgaven står det at sykepleiestudenten skal fordype seg i sider som man har spesiell interesse for. Jeg har skrevet en bacheloroppgave om fødselsdepresjon og har satt meg inn i noe som jeg synes er spennende og aktuelt for meg, siden jeg skal videreutdanne meg til helsesøster om noen år. Problemstillingen min er;

”Hvordan kan helsesøster gi omsorg til mødre med fødselsdepresjon, for å lette deres hverdag?”

Fødselsdepresjon er et høgt aktuelt problem som man kan møte i det daglige, og jeg ville få en bedre forståelse for hvordan jeg som helsesøster kan hjelpe. Oppgaven er avgrenset til arenaen helsestasjon, der helsesøster er den yrkesgruppen som legges vekt på. Etter fødsel tar helsesøster over det største ansvaret som den primære helsetjeneste for den nye familien.

Metode

Metoden som jeg har anvendt er et kvalitativt intervju, der en helsesøster er blitt intervjuet. Denne metoden fanger opp opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle. Den ”tolker” et fenomen. Spørsmålene til intervjuet var delvis skrevet på forhånd, slik at det var rom for å la

samtalen løpe fritt. Båndopptaker ble brukt, for at jeg ikke skulle bli så opptatt med å skrive. Ved bare å notere kunne det resultere i at jeg kunne ”miste” verdifull informasjon. Båndopptaker fanger opp nyanser i språk og stemmeleie, og gjennom å observere nonverbal kommunikasjon, kunne jeg fange opp kroppsspråk som kan understreke eller svekke utsagn. Det skjer alltid mer i et intervju enn det som sies med ord (Dalland, 2002). Videre er intervjuet transkribert og tolket. Ved å skrive det ut kunne jeg gjenoppleve hele intervjuet. Alle ordene som ble sagt vart notert ned på den dialekten som helsesøster snakket. Dette gjorde jeg for å få et mer naturlig preg. Men i den ferdige oppgaven er teksten bearbeidet ved at den er skrevet på bokmål, og fjernet noen tilleggsord. Noen eksempler er ”liksom” og ”sånn”.

Ved intervjuet fikk jeg tak i helsesøsters beskrivelse av problemstillingen min, slik at oppgaven kunne baseres på ekte hendelser og ikke bare teori. Et kvalitativt intervju får to mennesker sammen, om noe de er opptatt av (Dalland, 2002).

Jeg bruker et hermeneutisk syn på oppgaven, som betyr å fortolke meningsfulle fenomener. Menneskelig handling er meningsfull, og det handler om å tolke og forstå menneskelig eksistens (Dalland, 2002). Hvordan har moren det egentlig? Jeg vil presisere at anonymiteten til helsesøster blir ivaretatt i oppgaven, og data på båndopptaker er makulert. Teorien er hentet fra pensum, selvvalgt litteratur, Internett og forskningsartikler.

Resultat og diskusjonen

Utvikle en hjelpende og tillitsfull relasjon

Helsesøsteren sier i intervjuet at hun synes det er veldig godt å kunne komme hjem til den nybakte familien, for å ha det første møtet. Det er deres omgivelser og det gir en trygghet rundt situasjonen. Trygghet er en stor faktor for å utvikle et tillitsfullt forhold. Med dette mener jeg at moren er kanskje mindre anspent hjemme, fordi det er hennes arena og helsesøster er her en gjest. På helsestasjonen har helsesøster autoritet og makt, og ved et hjemmebesøk er maktskillet mer utvisket. Videre legger et hjemmebesøk til rette for en god observasjon. Hjemmet viser mer tydelig hvem moren er ved for eksempel bilder og farger. Videre sier hun i intervjuet at en må ikke ha noen tidsheft og at man har god tid til å sitte seg ned, og at man er åpen for det de vil ta opp. En må være observant på nonverbale signaler man selv formidler. Hvis man for eksempel sitter og ser på klokka ofte eller tripper med

føttene, kan dette gi et signal om at vi egentlig ikke har tid. Da skyver vi muligens unna det ansvaret vi har ved å etablere en kontakt.

Under intervjuet kommer det frem at helsesøster bruker sine kunnskaper om kommunikasjon, og sitt faglige skjønn for å tolke signaler og tegn. Samsvarer utsagnene som moren sier i forhold til situasjonen? Er hun glad, trist, sliten? Et tegn på fødselsdepresjon kan være at hun synes ungen er ”vanskelig”. Hun er frustrert over at det ikke sover, er mye urolig osv. (Tangen, 1999). Samsvarer dette med virkeligheten? Mange mødre er kanskje redde for hva helsesøster vil si hvis de sier de sliter psykisk.

Ærlighet

Helsesøster kommenterer at det er viktig å si ifra til moren, hvis man sitter med en følelse av at noe er galt. Hvis man føler at en er bekymret må man våge å nevne det, å ta det opp og beskrive det en ser. Ved å sanse, tolke og gi tilbakemelding kan det resultere i at moren oppdager en frigjørelse av følelser og tanker som hun har en trang til å frigjøre. Ofte vil vi klare oss selv, og ikke ta imot noen hjelp. Det kan oppleves som en trussel og svakhet ved ikke å mestre sin egen livssituasjon. Hun poengterer videre at det er veldig viktig å bruke tid på mødrene. Invitere de oftere inn på helsestasjonen eller dra på et hjemmebesøk. ”*Vi går i et landskap der det er mye følelser*” sier helsesøster. Det er viktig å ta på alvor det en ser og kjenner på. At man tørr å gå inn i problemet sammen med dem, og undres litt. Nybakte mødre er veldig sårbare, slik at jeg tror helsesøster må gå varsomt frem for ikke å støte de fra seg. Men hun må ikke være for redd situasjonen slik at hun unngår den. Helsesøster må være klar og reflektert over sine egne følelser, for å kunne hjelpe andre. Ved denne formen for støtte er hun i en rolle der hun som fagperson baserer seg på å møte mødrene ved å være ærlig, og sammen komme frem til mulige svar. Ved å være en aktiv part får moren ta del i sitt eget liv, og hun mestrer kanskje situasjonen lettere da.

Omsorg og veiledning

Da jeg spør hvilken omsorg mødrene får, sier hun å være tett på ved å holde kontakten med mødrene er viktig. Det kan være kontakt per telefon, dra på et hjemmebesøk og invitere de oftere inn på helsestasjonen. Det er lang tid mellom kontrollene, så jeg tror det er en utfordring for helsesøstrene å kunne opprettholde en fortrolig og åpen kommunikasjon. Ved å holde en jevn kontakt med mødrene som sliter utenfor de ordinære kontrollene, legger helsesøster opp til en stabil relasjon.

Når helsesøster sanser og prøver å ta tak i en fødselsdepresjon, kommer hun inn på faglig skjønn og erfaring. Helsesøster viser til mange års erfaring og følger sin egen intuisjon. Sin ”magefølelse”. Sykepleieren bruker sine egne livshendelser og fortid, for å gjenoppleve sine egne følelser for å danne seg et inntrykk av andres følelser (Watson, 1999). Ved å ha opparbeidet seg erfaringer fra lignende situasjoner, har hun utarbeidet seg et faglig skjønn der hun kan ”føle” om noe er galt. Mange ganger har hun en magefølelse ved at foreldrene kan si at alt er bra, men hun sanser at det er noe der. Videre sier hun at å tolke non verbale signaler som kroppsspråk er viktig for å få en bedre forståelse av mødrene. Er det noe med blikket? Hvor godt møter du det? Er det energi i det eller slitent eller unnvikende? Barnet gir en liten pekepinn på hvordan den lille familien har det, fordi barna ofte speiler mor. Det kan vise oss om mor er deprimert ved for eksempel misstrivsel eller passivitet. Depresjonen hos mor trenger ikke være synlig hos helsesøster, og mor vet kanskje ikke selv at hun er deprimert (Misvær & Oftedal, 2002).

Karin Von Doesum fra Nederland har forsket på fødselsdepresjon, for å prøve å hjelpe deprimerte mødre til å finne morsfølelsen sin. 71 mødre og spedbarn deltok fra fødsel og opp til barna var 10 måneder gammel. 35 mødre fikk jevnlig hjemmebesøk av en fagperson som veiledet dem i samspillet med barnet. Den andre kontrollgruppa på 36 stk fikk 3 rådgivninger pr tlf. Alle mødrene fikk også behandling hos psykolog eller psykiater. Alle de 35 mødrene med besøk fikk mye bedre kontakt med spedbarna enn kontrollgruppa. Blikkontakt og den språklige og fysiske kontakten ble bedre. De fikk faktisk et bedre samspill enn den øvrige befolkningen i Nederland (www.psyksikhelse.no). Dette viser at helsesøstre kan nå frem til mødre med fødselsdepresjon i form av veiledning og støtte

Hva med far?

I intervjuet med helsesøster sier hun at fars rolle er veldig viktig, og er inkludert i hjelpen som mor får. Det kan være utrolig slitsomt og belastende å ha en partner med fødselsdepresjon. Han er bekymret for partneren, og må kanskje ha mye eller all omsorg for barnet. Det er ikke bare moren men hele familien som rammes.

Mestring av amming

Malin Eberhard Gran har forsket på fødselsdepresjon og kommet fram til at å få fødselsdepresjon er 4 ganger så høy for de som ikke ammer, i forhold til de som ammer. Om det er en følelse å mislykkes eller nedstemthet er ikke klarlagt, men det er en sammenheng (Gjuvstad, 2006).

Helsesøster sier at helsearbeidere ikke må legge forventninger om at amming er Alfa Omega. Det er veldig viktig for mange mødre å mestre ammingen. Vi må ikke ha en slik forventning om at får du ikke til å amme er du en dårlig mor. Helsesøsteren sier hun er tett på ved å følge opp, og hjelpe mødre å få det til. Den Første måneden er veldig viktig ved å gi støtte og råd, for å motvirke langsiktige problemer og bruk av ressurser (Misvær & Oftedal, 2002). En må ikke følge statens anbefalinger slavisk selv om man som helsearbeider vet at morsmelk er den beste ernæringen for barnet, ved at den inneholder antistoffer, er rik på vitaminer, mineraler og fettstoffer. Jeg tror de fleste mødre vil amme, og de blir utsatt for et stort ammepress fra alle kanter. Helsesøster presiserer at man må hjelpe den enkelte mor ved å ta valget til å gi flaskemelk, hvis dette gjør at familien får det mye bedre.

Konklusjon

Det er viktig at helsesøster er ærlig og møtende, slik at muligheten for å etablere et tillitsfullt forhold er til stede. Den første samtale og møte er grunnlaget for å gi et godt førsteinntrykk, som bygger på et godt samspill. Videre er det nødvendig å inkludere far i samarbeidet. Han kjenner sin partner best, og kan bidra med mye hjelp og støtte. Alle nybakte mødre vil gjerne amme barnet sitt, og mange føler et press fra helsevesenet og rundt dem. Hvis du ikke ammer er du en elendig mor. Forskning viser at en større andel som sliter med ammingen, utvikler hyppigere fødselsdepresjon. Helsesøster må ikke gi mødre dårlig samvittighet, og heller støtter dem i det valget de tar. Ved å støtte og følge opp mor under disse utsagnene, kan kanskje helsesøster bidra med at mødre får en lettere hverdag.

Litteraturliste

Brudal, Lisbeth (2000): *Psykiske reaksjoner ved svangerskap, fødsel og barseltid.*

Fagbokforlaget

Dalland, Olav (2002): *Metode og oppgaveskriving for studenter.* Gyldendal akademiske

Misvær, Nina & Oftedal, Gunnar (2002): *Håndbok for helsestasjoner 0-5 år,*

Kommuneforlaget

Tangen, Anne Marit (1999): *Når livet blir til.* Notam Gyldendal

Watson, Jean (1999): *Omsorg og videnskap: en sykeplejeteori/jean Watson,* oversat av

Kirsten Amstrup Kristensen.

Artikler på Internett

Aarvig, Sigurd (2003): *Bedre hjelp for fødselsdepresjon.*

www.dagensmedisin.no/nyheter/2003/02/13/bedre-hjelp-for-f-dselsdepr/

Garbo, Gro (2006): *Lærer mødre å bli betatt av babyen.*

www.psykikhelse.no/artikkel.asp?id=3446 www.nrk.no/programmer/tv/puls/5452607.html

Næringsutvikling i et ressursperspektiv

Av Siri Jakobsen og Siv Svartisdal. Bachelor i økonomi og ledelse, Høgskolen i Bodø, studiested Rana.

Innledning

Bakgrunn for valg av tema:

Formålet med denne oppgaven er å sette fokus på hvilke ressurser entreprenører har behov for, hvordan de får tak i disse ressursene og om de får hjelp av utviklingsaktører til å skaffe seg ressurser. Med utgangspunkt i dette formålet har en utformet følgende problemstilling:

Hvilke ressurser trenger etablerere/bedrifter i Rana og Hemnes og i hvilken grad kan Rana Utviklingsselskap/Aktiv Næringservice bistå i å få tak i disse ressursene?

Forskningsspørsmålene i tilknytning til problemstillingen legger vekt på hvordan entreprenøren skaffer seg ressursene og om ressursbehovene varierer med hvilken fase bedriften er i og hvilken entreprenørtype lederen av bedriften er.

Hovedtemaene i gjennomgangen er fasene i en bedrifts liv, ressurser og entreprenørtyper. Et meget sentralt tema i litteraturen er Widdings (2003) fokus på kunnskap som ressurs og inndeling av kunnskapsressurser i interne, semi-interne og eksterne kunnskapsressurser.

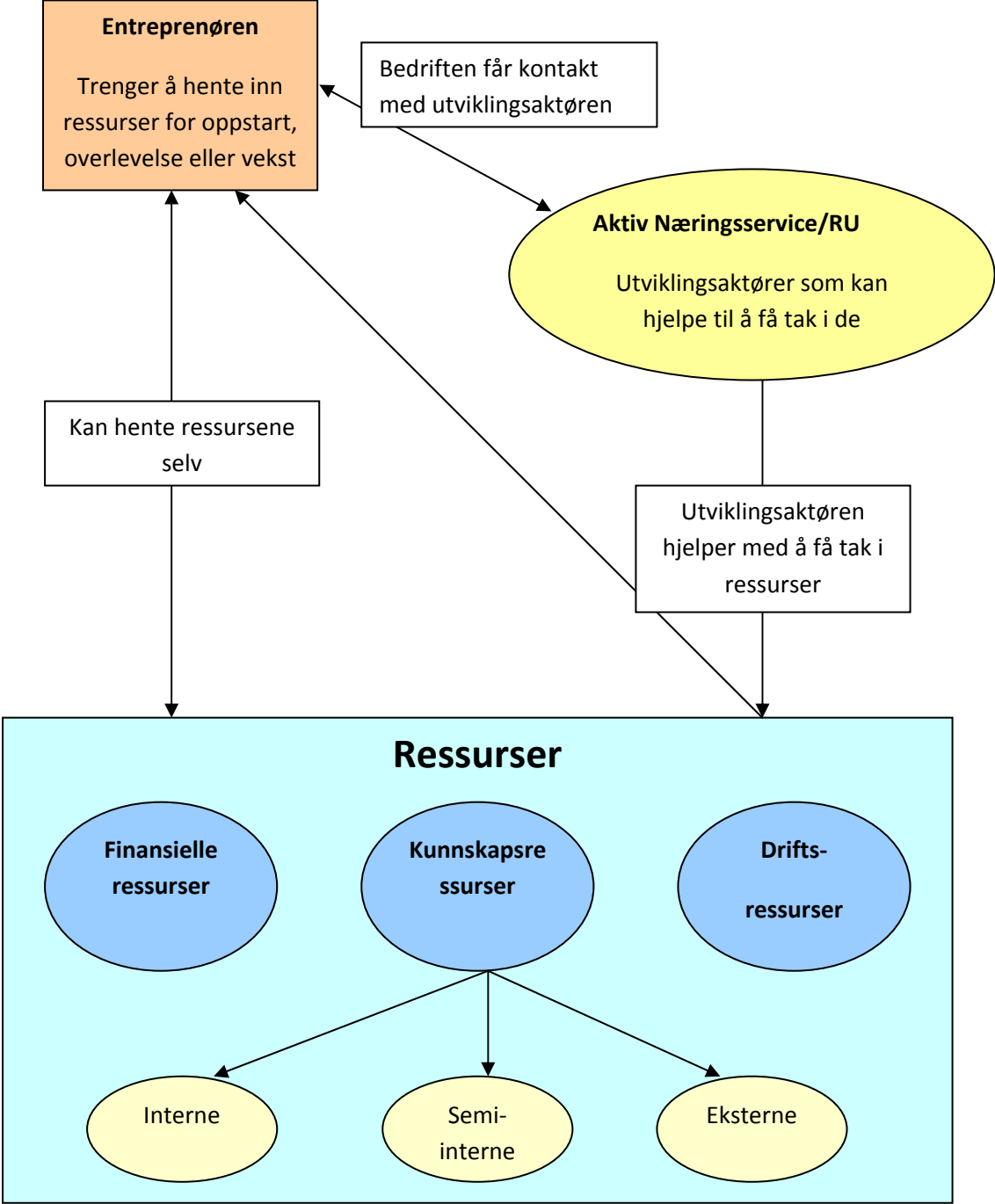
Metode

Vi benyttet en kvalitativ datainnsamlingsmetode i studien. Vi valgte å benytte kvalitative intervju fordi vi mente dette var den beste måten å få svar på problemstillingen. Ved å møte ulike entreprenører ville vi få svar på våre spørsmål og få deres meninger og holdninger til problemstillingen. Det empiriske grunnlaget består av en utviklingsaktør og fem entreprenører

Utvalgsmetode

- Bedriften/etablereren må være i en fase som krever ekstra ressurser, eksempelvis en oppstartsfase eller en vekstfase.
- Bedriften/etablereren må på et eller annet vis ha vært i kontakt med Rana Utviklingsselskap eller Aktiv Næringservice.

Rammeverk for analyse

Figur 1 Rammeverk for analyse. Kilde: forfatterne

Vi gikk gjennom mye litteratur før vi gjennomførte intervjuene og analysen. Ut fra teorien har en samlet det en mener er relevant for analysen i en modell, figur. Modellen tolkes slik at entreprenøren trenger ressurser i alle faser av bedriftens liv, men ressursbehovet kan variere. Entreprenøren kan enten få tak i ressursene selv, eller de kan få hjelp av en utviklingsaktør (RU eller Aktiv Næringservice).

Ressursene som er attraktive for entreprenører er finansielle, drifts- og kunnskapsressurser. Det siste har en delt inn etter Widdings (2003) modell i interne, semi-interne og eksterne kunnskapsressurser. En har valgt å tolke de interne ressursene som de ressursene entreprenøren selv og hans ansatte innehar. De semi-interne ressursene tolker en som ressurser som ikke er tilknyttet bedriftens daglige drift, men som tilfører bedriften verdifulle ressurser som passer spesielt til denne bedriften. Det kan være venner eller familie som gjør en tjeneste for denne entreprenøren som de ikke ville gjort til andre bedrifter de ikke har noe forhold til. Til slutt tolker vi eksterne ressurser som alle som har et forhold til entreprenøren eller bedriften som tilfører bedriften en form for verdi. Dette kan være ressurser en betaler for eller som kommer gjennom nettverk der en deler kunnskap med andre.

En har i analysen tolket begrepet kunnskapsressurser til å gjelde alle menneskelige ressurser; tradisjonell kunnskap og ressursene som skapes ved menneskers fysiske arbeide.

Analyser og konklusjoner

Vi har sett at bedriftene i studien har hatt behov for ulike ressurser siden de representerer ulike type bedrifter i ulike faser av bedriftens liv. Felles for alle bedriftene er at de alle har behov for ressurser og alle, utenom én, har fått bistand til å skaffe seg ressurser gjennom RU eller Aktiv Næringservice. Hvor viktig denne bistanden var varierte veldig fra bedrift til bedrift, men ingen av bedriftene anså bistanden som en absolutt nødvendighet for bedriftens suksess.

Hvordan skaffe finansielle ressurser?

Alle bedriftene i studien hadde behov for å få tilført finansielle ressurser, men behovene varierte sterkt fra ca 100 000 til 40 millioner.

Tre av entreprenørene i studien søkte Innovasjon Norge om støtte, og to fikk innvilget støtte. Alle entreprenørene hadde fått hjelp av RU/Aktiv Næringssservice i denne prosessen, enten direkte eller indirekte gjennom Aktiv Næringssservice sin etablererskole.

To av entreprenørene har fått finansiell støtte gjennom Aetats dagpengeordning under etablering og to har fått støtte fra Hemnes kommune. I de tilfeller hvor entreprenørene fikk innvilget dagpenger under etablering bistod Aktiv Næringssservice eller RU i søknadsprosessen ved å skrive en anbefaling til Aetat.

Vi ser at alle bedriftene har fått finansielle ressurser gjennom tilskudd fra ulike støtteordninger eller kommunen. Tilskuddene fra kommunen har ikke vært i nærheten av å være så store som tilskuddene fra Innovasjon Norge eller Aetat, men de har hatt stor motiverende effekt på entreprenørene.

Hvordan skaffe kunnskapsressurser?

Vi har delt kunnskapsressursene inn i tre kategorier:

- Interne kunnskapsressurser

Entreprenørene hadde ulike behov for å få nye kunnskapsressurser, og særlig de bedriftene i de tidligste fasene hadde store behov for å bygge opp de interne kunnskapene.

Entreprenørene i de tidligste fasene har bygd opp sine interne kunnskaper gjennom utdanning og kursing. Alle entreprenørene i disse fasene har deltatt på etablererskolen, mens de også har deltatt på kurs og tatt utdanning som er relevant for bedriften.

For bedriftene i en overlevelsesfase var ikke behovet for nye kunnskaper like stort som hos bedriftene i de tidligere fasene. De konsentrerte seg om å utvikle de kunnskapene de allerede hadde for å utvikle bedriftene. Ved å bruke kunnskap, får de mer kunnskap.

En ser at i de tidligste fasene er det viktig å øke de interne kunnskapsressursene til entreprenørene slik at de er i stand til å gjøre de rette avgjørelsene i forberedelsene og oppstarten. I overlevelsesfasen bygger entreprenøren videre på kunnskapene de tilegnet seg i oppstartsfasen, mens bedriften i vekst hadde mer behov for å bygge opp de interne kunnskapsressursene i form av flere ansatte.

- Semi-interne kunnskapsressurser

Entreprenørene har skaffet seg semi-interne ressurser i form av finansielle støtteordninger, hjelp fra familie og venner og gjennom samarbeid med aktører som har økonomiske interessert i bedriftene.

To av entreprenørene har tilgang på semi-interne kunnskapsressurser gjennom tilknytning til en reiselivsbedrift og en kjede. Entreprenørene som driver innen reiselivsbransjen har skaffet seg denne ressursen på egenhånd, og samarbeidet med reiselivsbedriften er nyttig for begge parter da begge tjener på at det går økonomisk bra med entreprenørene. Det samme gjelder forholdet mellom entreprenøren og kjeden han er en del av. Denne semi-interne ressursen var den første ressursen entreprenøren fikk tilgang til, og han måtte søke om å få bli franchisetaker for bedriften. Entreprenørens kvalifikasjoner var dermed avgjørende for å få tilgang til denne ressursen.

- Eksterne kunnskapsressurser

Alle entreprenørene har hatt behov for å skaffe eksterne kunnskapsressurser, og alle utenom én, har benyttet enten Rana Utviklingsselskap eller Aktiv Næringssservice som ekstern ressurs.

Terskelen for å få hjelp fra de lokale utviklingsaktørene virker ikke for høy for entreprenørene. Selv om entreprenørene i varierende grad var tilfredse med hjelpen de fikk fra aktørene, synes alle det var positivt at de fikk bistand og ikke måtte klare alt på egenhånd. Den entreprenøren som hadde størst problemer med å skaffe seg eksterne kunnskapsressurser var en entreprenør som bodde i Oslo før oppstarten. Han var ikke fornøyd med måten utviklingsaktørene presenterte seg på nett. Han måtte ta kontakt med kommunen og ble så

henvist til RU. Han fikk plass i Hjerneverket og oppgir denne lokaliseringen som en kritisk suksessfaktor med hensyn til å skaffe seg eksterne kunnskapsressurser.

RU og Aktiv Næringservice har vært viktige for entreprenørene i tre av bedriftene for å få hjelp til å utvikle sine egne interne ressurser og for å få tilgang til finansielle ressurser.

Vedlegg

Program for Forskningsdagene 2007

Onsdag 26. 9

Debatt kafé om miljøtema (regi HiBo)

Sted: Høgskolen i Bodøs lokaler i Strandgaten Fra klokken 10:00 – 14:15

Torsdag 27.9

Presentasjoner av FoU fra ansatte og studenter

Sted: Høgskolen i Nesnas lokaler i HOK-bygget Fra klokken 09:00 – 12:00

Fremlegg:

Høgskolen i Nesna:

Studenter ved Bachelor Informatikk:

- Online booking – et nettbasert bookingsystem
- Program for konstruksjon og løsning av SUDOKU, studentoppgave

Høgskolen i Bodø:

- Bacheloroppgave ved Siv Svartisdal og Siri Jakobsen, HHB
- Prof Roger Sørheim, "Finansiering av vektsbedrifter i en tidlig fase"
- Student Hanne Elin Pedersen, HiBo: "Fødselsdepresjoner"
- Student Camilla Halmøy, Marion Elvebakk og Håvard Andreassen, HiBo: "Avdelingsledere og holdningsskapende arbeid i sykehjem"

Studentaktiviteter

Sted: Meyer-senteret

Fra klokken 13:00 – 16:00

Fredrikke – Organ for FoU-publikasjoner – Høgskolen i Nesna

Fredrikke er en skriftserie for mindre omfangsrige rapporter, artikler o.a som produseres blant personalet ved Høgskolen i Nesna. Skriftserien er også åpen for arbeider fra høgskolens øvingslærere og studenter.

Hovedmålet for skriftserien er ekstern publisering av Høgskolen i Nesnas FoU-virksomhet. Høgskolen har ikke redaksjonelt ansvar for det faglige innholdet.

Redaksjon

Hovedbibliotekar

Trykk

Høgskolen i Nesna

Omslag

Grafisk design: Agnieszka B. Jarvoll

Trykk: Offset Nord, Bodø

Opplag

Etter behov

Adresse

Høgskolen i Nesna

8701 NESNA

Tlf.: 75 05 78 00 (sentralbord)

Fax: 75 05 79 00

E-postmottak: ninfo@hinesna.no

Oversikt utgivelser Fredrikke

Hefter kan bestilles hos Høgskolen i Nesna, 8700 Nesna, telefon 75 05 78 00

Nr.	Tittel/forfatter/utgitt	Pris
<u>2007/14</u>	ICT in educational context : exchanging knowledge between Czech, Norway and Poland / Siemieniecka-Gogolin, Dorota og Harald Nilsen	85,-
<u>2007/13</u>	Kids and Internett/Barn og internett : A Polish-Norwegian look at the digital world of kids/et polsk-norsk blikk på barn og unges digitale hverdag / Beata Godejord og Per Arne Godejord (red.)	175,-
<u>2007/12</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjellidal 25.-26.januar 2007 / Marius Meisfjord Jøsevoid (red.)	75,-
<u>2007/11</u>	Når språk møter språk : om forholdet mellom morsmål og målspråk / Øyvind Jenssen	120,-
<u>2007/10</u>	Samspill med fokus på barneperspektivet : studentoppgaver fra studiet Småbarnspedagogikk 2006-2007 / Bjørg Andås Ohnstad (red.)	125,-
<u>2007/9</u>	Matematikk på ungdomstrinnet : med IKT og Cabri som verktøy / Harald Nilsen og Henning Bueie	45,-
<u>2007/8</u>	Hva viser småbarnsforskningen om barns sosiale utvikling i tidlige leveår? : en kritisk gjennomgang av psykoanalytiske, læringspsykologiske og tilknytningsteoretiske forklaringer / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2007/7</u>	Lese og skrive og regne er gøy... : arbeid med begynneropplæring i lærerutdanningene ved Høgskolen i Nesna 2003-2007 / Anne-Lise Wie (red.)	160,-
<u>2007/6</u>	Dannelsesperspektivet i lese- og skriveopplæringen og ansvarsfordeling som grunnlag for videre utviklingsperspektiver / Elsa Løfsnæs	220,-
<u>2007/5</u>	Language learning - additional learning - learning environment - teachers's role : classroom studies in Czech Republic and Poland / Harald Nilsen	70,-
<u>2007/4</u>	På den åttende dag : en reise i en lærers erfaringer / Harald Nilsen	35,-
<u>2007/3</u>	The School Reform – 2006: Knowledge Promotion : a critical view Den norske skolereformen – 2006: Kunnskapsløftet : et kritisk blikk / Harald Nilsen	30,-
<u>2007/2</u>	Holocaust : rapport fra et dramaforløp med utgangspunkt i Joshua Sobols' skuespill "Ghetto" / Tor Helge Allern	200,-
<u>2007/1</u>	Curriculumtenkning innen TIMSS : metodeutvikling	120,-
<u>2006/11</u>	Forskjellighet og likeverdighet : en dekonstruktiv lesning av kunnskap og utdanning i den fådelte skolen / Anita Berg-Olsen	50,-
<u>2006/10</u>	Små skoler i små samfunn : å studere utdanning og læring i kontekst / Anita Berg-Olsen	50,-
<u>2006/9</u>	Bruk av Moodle som læringssystem og et sosialt samspill mellom studenter / Tom Erik Nordfonn Holteng og Laila Matberg	40,-
<u>2006/8</u>	Veiledning av nyutdannede lærere på Helgeland : nyutdannede lærere – halvfabrikata eller ferdigvare? / Knut Knutsen	100,-
<u>2006/7</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjellidal 26.-27.januar 2006 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2006/6</u>	Psykologisk subdeprivasjon hos barn i tidlige leveår og konsekvenser for den semantiske og fonologiske språkutviklingen / Oddbjørn Knutsen	50,-
<u>2006/5</u>	Phonetics : A Practical Course (cd-rom) / Patrick Murphy	100,-
<u>2006/4</u>	Barn og unges digitale hverdag : lærere og lærerstudenter diskuterer overgrepssproblematikk i digitale medier / Per Arne Godejord (red.)	250,-
<u>2006/3</u>	News og BitTorrent som verktøy for formidling av overgrepsmateriale : studentrapporter fra Prosjekt Gå inn i din tid, 1.år bachelor informatikk, HiNe / Per Arne Godejord (red.)	40,-

<u>2006/2</u>	Learning Management System og foreleserens opplevelse av jobbytelse / Laila Johansen Matberg og Tom Erik Nordfonn Holteng	50,-
<u>2006/1</u>	Samspillets betydning for den semantiske og fonologiske språkutviklingen i tidlige leveår / Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2005/11</u>	IKT-basert norskundervisning i utlandet / Ove Bergersen (red.)	85,-
<u>2005/10</u>	Drama Nettverk : rapport fra samling på Nesna 20. – 23. oktober 2004 / Anne Meek m.fl. (red.)	95,-
<u>2005/9</u>	Slik vi ser det : hva synes studenter om sin egen IKT-kompetanse etter avsluttet allmennlærerutdanning? / Laila J. Matberg og Per Arne Godejord (red.)	35,-
<u>2005/8</u>	Praksiskvalitet i allmennlærerutdanningen : en studie av adopsjonspraksis ved Høgskolen i Nesna / Kåre Johnsen	90,-
<u>2005/7</u>	Argumenter for og erfaringer med fysisk aktivitet i skolen hver dag : en analyse av et utvalg relevant litteratur og prosjekter i og utenfor Nordland / Vidar Hammer Brattli og Kolbjørn Hansen	55,-
<u>2005/6</u>	Praksisorientert lærerutdanning : presentasjon og evaluering av Dalu 2003 (rapport 1 og 2) / Hallstein Hegerholm	145,-
<u>2005/5</u>	Kjønnsrelatert mobbing i skolen : utfordringer for lærerprofesjonen / Arna Meisfjord	30,-
<u>2005/4</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet (2.utg) / Patrick Murphy	45,-
<u>2005/3</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjellidal 27.-28.januar 2005 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2005/2</u>	Norsk som minoritetsspråk – i historisk- og læringsperspektiv / Harald Nilsen (red.)	75,-
<u>2005/1</u>	Mobbing i skolen : årsaker, forekomst og tiltak / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2004/13</u>	IKT skaper både variasjon og læring / Per Arne Godejord	30,-
<u>2004/12</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet / Patrick Murphy	45,-
<u>2004/11</u>	www.fruktkurven.no : systemering och utveckling av ett webbaserat abonnemang system / Peter Östbergh	90,-
<u>2004/10</u>	Utvikling av studentenes reflekterte og praksisrelaterte læring / Elsa Løfsnæs	90,-
<u>2004/9</u>	Utvärdering av IT och lärkulturer : ett samarbetsprojekt mellan Umeå Universitet och Høgskolen i Nesna / Peter Östbergh, Laila Johansen og Peter Bergström	85,-
<u>2004/8</u>	Med sparsomme midler og uklare odds : oppfølgingstilbud for nyutdanna lærere / Harald Nilsen og Knut Knutsen	100,-
<u>2004/7</u>	Prosessen bak det å ta i bruk mappe som pedagogikk og vurderingsform / Tom Erik N. Holteng og Hallstein Hegerholm	60,-
<u>2004/6</u>	Utdanning og forskning innenfor samiske miljø på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjellidal 22. – 23.januar 2004 / Knut Berntsen (red.)	70,-
<u>2004/5</u>	Behov for kompetanseheving innenfor reiselivsnæringa på Helgeland / Knut Berntsen og Ole Johan Ulriksen	35,-
<u>2004/4</u>	Evaluering av databasert undervisning av 3Bi ved Sandnessjøen videregående skole / Johannes Tveita	20,-
<u>2004/3</u>	Skolens verdigrunnlag i et rawlsiansk perspektiv / Ole Henrik Borchgrevink Hansen	25,-

<u>2004/2</u>	Multiplikasjon i småskole og på mellomtrinnet / Bente Solbakken (red.)	45,-
<u>2004/1</u>	Humanistisk eklektisme i spesialpedagogisk rådgivning / Oddbjørn Knutsen	45,-
<u>2003/9</u>	RedBull NonStop 2002 : utveckling av et web-baserat resultatrapporteringsystem för en 24 timmars mountainbike tävling / Peter Östbergh	50,-
<u>2003/8</u>	"Kan du tenke deg å jobbe for Høgskolen i Bodø" : om Høgskolen i Nesnas etablering av informatikkutdanning i Mo i Rana / Geir Borkvik	25,-
<u>2003/7</u>	Lærerutdannere i praksisfeltet : hospitering i barnehage og grunnskole / Oddbjørn Knutsen (red.)	55,-
<u>2003/6</u>	Teori og praksis i lærerutdanning / Hallstein Hegerholm	50,-
<u>2003/5</u>	Nye perspektiver på undervisning og læring : nødvendige forskende aksjoner med mål om bidrag av utvidet innhold i lærerutdanningen / Jan Birger Johansen	30,-
<u>2003/4</u>	"Se tennene!" : barnetegning – en skatt og et slags spor / Nina Scott Frisch	35,-
<u>2003/3</u>	Responsgrupper : en studie av elevrespons og gruppekultur - norsk i 10.klasse våren 2003 Korgen sentralskole / Harald Nilsen	80,-
<u>2003/2</u>	Informasjonskompetanse i dokumentasjonsvitenskapelig perspektiv / Ingvill Dahl	40,-
<u>2003/1</u>	"Det handler om å lykkes i å omgås andre" : evalueringsrapport fra et utviklingsprosjekt om atferdsvansker, pedagogisk ledelse og sosial kompetanse i barnehager og skoler i Rana, Hemnes og Nesna kommuner i perioden 1999-2002 / Per Amundsen	80,-
<u>2002/1</u>	Augustins rolle i Albert Camus' Pesten / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/6</u>	Etniske minoritetsrettigheter og det liberale nøytralitetsidealet / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/4</u>	Evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum" / Anita Berg-Olsen og Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2001/3</u>	Fra Akropolis til Epidauros / Tor-Helge Allern	40,-
<u>2001/2</u>	Hvordan organisere læreprosessen i høyere utdanning? / Erik Bratland	45,-
<u>2001/1</u>	Mjøs-utvalget og Høgskolen i Nesna : perspektiver og strategiske veivalg / Erik Bratland	30,-
<u>2000/11</u>	Implementering av LU98 / Knut Knutsen	120,-
<u>2000/9</u>	Moralsk ansvar, usikkerhet og fremtidige generasjoner / Kristian Skagen Ekeli	40,-
<u>2000/8</u>	Er dagens utdanningsforskning basert på behavioristisk tenkning? : drøfting av TIMSS' læreplanmodell fra et matematikdidaktisk synspunkt / Eli Haug	90,-
<u>2000/7</u>	Sosiale bevegelser og modernisering : den kommunikative utfordring / Erik Bratland	50,-
<u>2000/6</u>	Fådeltskolen - "Mål og Mé" / Erling Gården og Gude Mathisen	60,-
<u>2000/4</u>	Bidrar media til en ironisk pseudo-offentlighet eller til en revitalisering av offentligheten? / Erik Bratland	40,-
<u>2000/3</u>	FoU-virksomheten ved Høgskolen i Nesna : årsmelding 1998 / Hanne Davidsen, Tor Dybo og Tom Klepaker	35,-

<u>2000/2</u>	Maleren Hans Johan Fredrik Berg / Ann Falahat og Svein Laumann	150,-
<u>2000/1</u>	TIMSS-undersøkelsen i et likestillingsperspektiv : refleksjoner rundt dagens utdanningssektor og visjoner om fremtiden / Eli Haug.	30,-
<u>1999/2</u>	Kjønn og interesse for IT i videregående skole / Geir Borkvik og Bjørn Holstad	20,-
<u>1999/1</u>	Fortellingens mange muligheter : fortellingsdidaktikk med analyseeksempel / Inga Marie Haddal Holten og Helge Ridderstrøm.	70,-